

Վարդանանց հերոսամարտը, դարերու երկայնփին, ոգեւոյից հայ ժողովուրդը ազգասիրութեամբ, եկեղեցասիրութեամբ եւ ազատասիրութեամբ: Յագկերտ Բ., հակառակ իր հօր ռազմական ուժին, չկրցաւ հայ ժողովուրդի հոգիէն ջնջել ֆրիստոնէութիւնը եւ ազատասիրութիւնը: Իր յաղթանակը ժամանակաւոր էր, որովհետեւ ան չէր հիմնուած զօրաւոր քարոյական եւ հոգեւոր

հիմերու վրայ: Ամէն տարի, կը տօնախմբենք Վարդանանց հերոսամարտի անձնագոհ նահատակներու յիշատակը, անոնք դարձած են խորհրդանիշը եւ ներշնչարանը անթիւ սերունդներու:

Թող ամբեռ մնայ, Վարդանանց նուիրեալ քաջամարտիկներու սրբազան յիշատակը. ամէն:

ԱՆՈՒՇԱԽԱՆ Ծ. ՎՐԻ. ԶԳԱՆԵԱՆ

ԽԱԶԸ ԵՒ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Անոնք՝ որ կը կարծեն՝ թէ Քրիստոնէութեան մէջ հանգստաւետ ու խաղաղ կեանք մը պիտի գտնեն, աշխարհի հոգերէն ու նեղութիւններէն ազատ, ամենամեծ սխալը կը գործեն:

Կա՞յ արդեօք՝ ֆրիստոնեայ մը, որ մտածէ եւ ըսէ նման աննշտութիւն մը:

Յիսուսի կարճատեւ կեանքին ու գործունէութեան մասին հրատարակուած քիւրաւոր հատորներու մէջ չենք կարդացած տող մը, ուր գրուած ըլլայ, թէ ֆրիստոնեայ հաւատացեալները, խաչեալ եւ յարուցեալ Փրկչին մօտ պիտի գտնեն երկրային բարիքներով ու երանութիւններով գեղուն՝ ուրախ ու անխռով կեանք մը:

Քրիստոս ինքը՝ ոչ մէկ ժամանակ եւ ոչ մէկ առիթով չ'ոգեւորեց իր հետեւորդները դիւրին ու դուրեկան խոստումներով:

Զկանչեց զանոնք տօնախմբութիւններու, խրախնամներու եւ հոգեսպառ վայելքներու:

Զպարգեց անոնց կեանքին առջեւ, մեծ յաջողութիւններու եւ փառահեղ յաղթանակներու գեղաճաճանչ հորիզոնները:

Բացայայտօրէն ըսաւ, անոնք որ հաւատարմութեամբ կը փախն իր ճանապարհէն, պատրաստ պէտք է ըլլան

յոգնատանջ պարտականութիւններ ստանձնելու, արիւնոտ պայքարներ մղելու եւ հոգեկան բարձրագոյն պատնէշներու վրայ գոհելու եւ գոհուելու:

Եւ Յիսուս տուաւ առաջին գերազանց օրինակը անձնուրացութեան եւ դիւցազնական գոհողութեան:

Իր անձնագոհողութիւնը սկսաւ ծնունդէն ու տեւեց մինչեւ իր երկրային ուղեւորութեան վախճանը:

Զոհողութիւն մը, որ աստուածային շողարձակում տուաւ Գողգոթայի արիւնաներկ բլուրին վրայ իր մարդկային կերպարին:

Զոհողութիւն մը, որ բացաւ մարդը մեծութեան եւ յաւերժութեան տանող յուսանաճանչ ճանապարհը:

Խաչը բերաւ յարութիւնը, խաչէն ծնաւ անմահութիւնը եւ խաչը դարձաւ յաւերժալոյս յաղթութիւններու խորհրդանիշը:

Շատեր կ'ուզեն յարութիւնը, կ'ուզեն սակայն՝ առանց խաչի գոհողութեան: Կ'ուզեն փրկութիւնը՝ բայց Փրկչը չեն ուզեր:

Եւ շատ շատեր կը գտնեն խաչը՝ առանց սակայն յարութեան:

Յիսուս օրինակելի հեգութեամբ,

օրինակելի խոնարհութեամբ եւ օրինակելի աղատութեամբ, քանի որ միայն ու փշոտ անապատներէն, առանց փորձութիւններէ գայթեմու եւ ողջունեց երկինքի փառքը:

Թէեւ Իր գործունէութիւնը կեանքին չափ նուազ ու կարճ տեւեց, բայց իր հոգեկան եւ ֆիզիքական տառապանքները բազում ու բազմատանջ եղան:

Որպէս կատարեալ մարդ եւ կատարեալ Աստուած Ռաչին վրայ ցուցաբերեց Իր առաքելական գործին վստահութիւնը եւ սրբութիւնը մարտիրոսական կեանքով:

Թէեւ Ռաչին վրայ բեւեռեալ՝ պահ մը փարիսեցիներուն եւ դպիրներուն աչքին երեւցաւ Մեծ Պարտեալի մը նուաստութեամբ, եւ Գողգոթայի ողբերգութիւնը թուեցաւ շատերու հասարակ խաչելի մը պարագան, բայց խաչելութեան յաջորդող ժամերուն տեսարանը եւ ժողովուրդին տպաւորութիւնը յեղաշրջուեցաւ, երբ երկիրն ու երկինքը շարժային ցնցումներու ենթարկուեցան . . .:

Ռաչին վրայ՝ ամենամեծ ու ամենաբարձր սէրը՝ հանդիպեցաւ սեւ ու ժերու ատելաւոր կիրքերուն, եւ յաղթեց:

Աստուածապաշտ քրիստոնեան, որ յարութեան եւ Յարուցեալին կեանքը կ'ապրի, երբեք չի մոռնիր ճշմարտութեան անապատներէն, չի կորսնցնէ իր փառքիւնը, չի տկարանար անոր հաւատքը, չի ստուերածէ իր յոյսերուն հեռանկարը եւ գիտէ, որքան խաւարակուռ ըլլայ գիշերը, արեւածագը պիտի չուշանայ իր լոյսը եւ չեմութիւնը տարածելու երկրի տարածքին:

Գողգոթան դարձաւ անմահութեան խորհրդանշիչ մեծերկրային յարութեան:

Մարդուն մեծագոյն ու վերջին թշնամին, որ մահն է, բարեպաշտ քրիստոնեան կը դիմագրաւէ զայն հերոսաւայել փառքեամբ եւ ունի անպարտելի կամքը անգործութեան մատնելու

մեղքի բռնակալին սաղարմենները:

Այ մահը՝ չափաքերն ոչ մէկը այն հաւատացեալներէն, որոնք յաւիտեանակա-նութեան պրիսմակէն կը նային Յարուցեալ Փրկչին, որ ելաւ գերեզմանէն անմահութեան լուսապսակը նակտին:

Եթէ Գողգոթայի անմեղ դատապարտեալ յարութիւն չառնէր եւ իր ետեւ չթողնէր թափուր գերեզմանը, մահուան դժնետեսիլ ներկայութիւնը՝ իրապէս դող ու սարսափ պիտի պատճառէր մահկանացու մարդուն:

Որքան ալ ժամանակակից անհատները պնդեն եւ մեծաքերան յայտարարեն, թէ քրիստոնէութիւնը պատրանքի եւ յոռետեսութեան կրօնքն է, Ռաչը եւ Յարութիւնը պիտի չզաղրին քրիստոնեայ հաւատացեալներու հոգիները ոգեւորել:

Ռաչին շուրջին տակ եւ Յարութեան լոյսին մէջ ծաղկեցաւ քրիստոնէական փառապաշտութիւնը եւ շնորհիւ բոլոր դարերու հաւատացեալ քրիստոնեաներու եռանդուն պայքարին, Քրիստոս կը մնայ պաշտելի առաջնորդը հոգիներու փրկութեան:

Այս ուղղափառ հաւատքն է, որ երկու հազար տարիէ ի վեր յարաճուն ծաղկում եւ բարգաւաճում տուած է Քրիստոնէութեան:

Յոյս մըն է մեծահրաշ ու գեղանաճանչ, որ յաւիտ պիտի չջնջուի եւ շիտակ առաջնորդութիւն պիտի տայ մարդկային նակատագրին:

Երբ կայ թափուր գերեզմանէն հա-նգալթող լոյսը եւ ամենուրեք կը զօղանջեն եկեղեցիներու զանգակները, եւ մարդիկ կը տօնախմբեն Փրկչին յարութեան յաղթանակը աշխարհաշարժ ոգեւորու-թեամբ, երկիրն ու երկինքը պիտի չզաղրին գիրար ողջագործել:

Որքան ատեն սակայն, Զատիկը չենք տօնել հաւատքով եւ Յիսուսի յարութիւնը

չենք ապրիր քաղցր յուզումներով, մեղին ներկայութիւնը պիտի զգանք մեր ամէն քայլափոխին:

Փրկչին հրաշալոյս յարութեան ուրախառիթ տօնակատարութիւնները, հայրենասէր հայերու մտածումը կը սեւեռեն այս ճակատագրական օրերուն՝ հայրենի եղբարքախո ժողովուրդին մարտիրոսական կեանքին վրայ:

Երկու հազար տարի առաջ, եթէ չարագործ մարդիկ խաչեցին Քրիստոսը եւ կը շարունակեն մերօրեայ անաստուածները կրկին խաչել Զայն, ի՞նչ անուն կրնանք տալ այն հայակործան սեռութեան, որոնք հայրենիքին անկախութիւնը կը վտանգեն ներքին խրտումներով, շարունակական ցոյցերով ու բողոքներով մենատիրական տենչերէ խթանուած, պատրաստելով հայրենի ժողովուրդին համար խաչելութեան արիւնոտ Գողգոթաներ, որոնց ընտիր ու հերոս գաւակները ձիւնածածկ լեռներու լանջին

կը պաշտպանեն հայրենիքին սահմանները, բարբարոս ներխուժողներու վայրագ յարձակումներուն դէմ:

Անոնց համար, որ դաւադիր գործունէութեան լծուած են հայրենի կառավարութեան դէմ եւ կը պայքարեն առաւել վտանգել՝ արդէն իսկ վտանգուած ժողովուրդին ապահովութիւնը, Փրկչին յարութեան հրաշքը՝ պաղ ու պարզ դէպքի մը արձագանգը կը բերէ անոնց ականջին:

Իշխանատենչութիւնը այն աստիճան վարագուրած է անոնց ներքին եւ արտաքին տեսողութիւնը, որ չեն նկատեր ահաւոր թշնամին, որ մղոն մը հեռուէն գոհունակութեամբ կը դիտէ ու կը լրտեսէ իրենց հայրենաբանդ շարժումները եւ կը սպասէ անշուշտ, որ լաւագոյն պատեհութեամբ վնռական յարձակումի ձեռնարկէ եւ հայրենի ժողովուրդին տառապանքը դարձնէ առաւել ողբերգական:

ՎԱՐԴԱՆ Ա. ՔԶՆՅ. ՏԻԻԼԿԵՐԵԱՆ